від органів досудового розслідування, слідчого судді, суду, ухиляється від відбування кримінального покарання або безвісти зникла. За дорученням слідчого чи прокурора працівники оперативних підрозділів мають право здійснювати заходи, передбачені оперативним (ініціативним) пошуком; виконувати доручення щодо проведення слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій.

Список бібліографічних посилань: 1. Про оперативно-розшукову діяльність : закон України від 18.02.1992 № 2135-XII // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12 (дата звернення: 18.10.2019). **2.** Кримінальний процесуальний кодекс України : закон України від 13.04.2012 № 4651-VI // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17 (дата звернення: 18.10.2019). **3.** Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів : закон України від 23.12.1993 № 3781-XII // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3781-12 (дата звернення: 18.10.2019). **4.** Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві : закон України від 23.12.1993 № 3782-XII // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3782-12 (дата звернення: 18.10.2019). **5.** Про затвердження Інструкції про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні : наказ Ген. прокуратури України, МВС України, Служби безпеки України, Адміністрації Держ. прикордон. служби України, М-ва фінансів України, М-ва юстиції України від 16.11.2012 № 114/1042/516/1199/936/1687/5 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0114900-12 (дата звернення: 18.10.2019).

Одержано 20.10.2019

УДК 343.13

Олександр Сергійович РОЗУМОВСЬКИЙ,
аспірант Харківського національного університету внутрішніх справ

ПРАКТИКА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ ЯК ДЖЕРЕЛО СУДОВОГО ПРАВОЗАСТОСУВАННЯ В УКРАЇНІ

Обравши шлях незалежного розвитку й закріпивши це у Конституції України, Україна створила умови будувати демократичну, соціальну і правову державу, змістом і спрямованістю діяльності якої, визначено права і свободи людини та їх гарантії. Наступним

© Розумовський О. С., 2019

кроком на цьому шляху стало приєднання України до Європейської конвенції про захист прав людини і основоположних свобод від 04.11.1950 року (надалі за текстом – Конвенції). З моменту ратифікації конвенції Верховною Радою України Конвенція стала частиною національного законодавства України і нагальним стало завдання розуміння змісту цього міжнародного договору й основних механізмів реалізації його норм. Конвенція сьогодні на повних підставах оцінюється, як одне з найбільших досягнень Ради Європи. Конвенція являє собою фундаментальну основу всього комплексу міжнародно-правового регулювання в галузі прав і свобод людини, її законних інтересів та потреб.

З огляду на необхідність приведення українського законодавства у відповідність із нормами і принципами міжнародного права, важливою подією у справі утвердження верховенства права та європейських підходів до розуміння прав людини в діяльності вітчизняних судів стало прийняття Верховною Радою України Закону України № 3477-IV «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» від 23 лютого 2006 року. Практику Європейського суду можна вважати офіційною формою інтерпретації основних (невідчужуваних) прав кожної людини, закріплених і гарантованих Конвенцією, яка є частиною національного законодавства, та у зв'язку з цим – джерелом законодавчого правового регулювання і правозастосування в Україні.

Отже, практику Європейського суду можна вважати офіційною формою інтерпретації основних (невідчужуваних) прав кожної людини, закріплених і гарантованих Конвенцією, яка є частиною національного законодавства, та у зв'язку з цим – джерелом законодавчого правового регулювання і правозастосування в Україні. Тому заслуговує на увагу позиція О. В. Колісника про те, що під час здійснення судочинства національні суди повинні посилатися на висновки Європейського суду, як на безпосереднє джерело права. Вони мають не тільки виходити з формального тлумачення норм права, а й додержуватися притаманної рішенням Європейського суду ідеї справедливості й гуманності і втілювати її у своїх рішеннях [1, с. 46–51].

Обов'язкове виконання рішень Європейського суду з прав людини – не невід'ємна гарантія та один з головних принципів внутрішньої та зовнішньої діяльності держави в сфері захисту прав людини в Європі.

Відповідно до ч. 3 та 4 ст. 55 Конституції України «кожному гарантується право звернутися із конституційною скаргою до Конституційного Суду України» та «кожен має право після використання

всіх національних засобів юридичного захисту звернутися за захистом своїх прав і свобод до міжнародних судових установ чи до відповідних органів міжнародних організацій, членом чи учасником яких є Україна» [2].

Система захисту прав і свобод людини в Україні визначає два рівні такого захисту: національний і міжнародний. Тут важливо з'ясувати два компоненти, що складають зміст ч. 4 ст. 55: 1) право після використання всіх національних засобів правового захисту, 2) звертатися за захистом своїх прав і свобод до відповідних міжнародних судових установ чи органів міжнародних організацій, членом або учасником яких є Україна.

Норма вичерпання всіх національних засобів правового захисту визначає: рамки, в яких держава погодилась нести відповідальність перед міжнародним органом чи установою; момент, з якого може наступити відповідальність держави перед такими органами та установами; вичерпання лише ефективних засобів, які здатні надати достатнє відшкодування, виправити становище, що склалося, попередити та виправити порушення прав; використання лише доступних особі засобів правового захисту чи тих, які давали їй шанс добитися розгляду всієї її заяви по суті; необхідність звернення у відповідний національний суд згідно з формальними вимогами і термінами, визначеними законодавством; мету вичерпання – надати можливість державі попередити й вирішити заявлене проти неї до передачі справи в міжнародний орган чи установу; використання лише тих засобів захисту, які мають відношення до порушення, що складає предмет скарги, та інше [3, с. 131–134].

Щороку збільшується кількість прикладів застосування національними судами практики Європейського суду під час вирішення справ чи прийняття процесуальних рішень, як має вчинити національний суд, якщо, розглядаючи справу, він установлює наявність конфлікту між положеннями закону та положеннями Конвенції чи практики суду. Крім того, національним судам найважливіше ознайомитися безпосередньо з текстами рішень Європейського суду, оскільки, вирішуючи питання про виправданість втручання органів виконавчої влади в певні права людини, гарантовані Конвенцією [4], суди мають знати, як саме після них це питання, можливо, розглядатиме Європейський суд. Проте ще потрібно працювати в даному напрямі з метою вирішення питання належної обізнаності суддів для вирішення такої болючої проблеми, як застосування практики Європейського суду. Адже, як бачимо, ця проблема досі не вирішена, а в контексті останніх тенденцій судової реформи питання належного використання практики Суду також є

досить критичним. Отже, підсумовуючи викладене, можна дійти висновку, що вироблення Європейським Судом з прав людини нових правоположень у результаті роз'яснення конкретних правових принципів, закріплених Конвенцією, дає змогу використання цих правових позицій у процесі подолання прогалин у національному законодавстві.

Список бібліографічних посилань: 1. Колісник О. В. Удосконалення здійснення судочинства в Україні в контексті практики Європейського суду з прав людини. *Науковий вісник Чернівецького університету.* 2008. Вип. 474. С. 46–51. **2.** Конституція України : чинне законодавство зі зміни та допов. станом на 30 верес. 2016 р. Київ : Паливода А. В., 2016. 64 с. **3.** Кононенко В. П. Рішення Європейського суду з прав людини як прецедент тлумачення Конвенції про захист прав людини та основних свобод. *Право України.* 2008. № 3. С. 131–134. **4.** Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод : від 04.11.1950. *Офіційний вісник України.* 1998. № 32.

Одержано 10.10.2019

УДК 343.98

Єгор Сергійович РОМАНЕНКО,
слідчий слідчого відділу Братського відділу поліції ГУНП в Миколаївській області

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ПРОВЕДЕННЯ ЕКСПЕРТИЗ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРОВАДЖЕНЬ

У відповідності до ст. 2 Кримінального процесуального кодексу України завданням сторони кримінального провадження є захист особи, суспільства та держави від кримінальних правопорушень, охорона прав, свобод та законних інтересів учасників кримінального провадження, а також забезпечення швидкого, повного та неупередженого розслідування [1, с. 6].

Виходячи з вищезазначеного слід зробити висновок, що при виявлені кримінального правопорушення та після внесення відомостей до ЄРДР, слідчий органу досудового розслідування повинен не зволікаючи, провести всі необхідні слідчі дії аби зібрати докази, які будуть необхідними для доведення винуватості особи в суді. Але органи досудового розслідування не рідко стикаються з проблемою, коли потерпіла особа вважає, що слідчий затягує розслідування. Але дана проблема щодо швидкого направлення в суд матеріалів кримінального провадження виникала через те, що довго

© Романенко Є. С., 2019